

hanem könnyen engedi át a növényeknek : ezáltal is hathatósan támogatván azoknak diszlését.

7) A televény — a levegőnek, víz és melegnek kellő aránybani közreműködése mellett — folytonos átalakulásában tartatván : egyrészt (miként már említve volt) meleget fejt ki ; másrészt vizet, szén-savat és ammoniát képez ; mindezáltal pedig a tenyészetre igen kedvező hatást gyakorol.

9) A televény imént említett lassú de folytonos felbomlásának, nemcsak azon következménye van, hogy általa a növények tápkészlete szaporittatik ; hanem a képződött víz, szénsav és ammonia a talajban lévő nyers kőzeteknek elmállását és növényi tápanyagokká való elváltozását is lényegesen mozdítják elő.

10) Végre, minthogy a televény növényi s állati anyagokból képződik, ezen anyagok pedig nemcsak szerves, hanem ásványi alkatrészeket is tartalmaznak : ennélfogva természetes, hogy a korhany nemcsak légnemű, hanem hamu-alkatrészeket (ásványi tápanyagokat) is foglal magában ; tehát ilyeneket is szolgáltat felbomlása általa a növényeknek, és a mi fő, oly minőségben, milyenben a növények által legkönnyebben felvehetők.

Ezen rövid kimutatásból tehát világosan látható, mily fontos szerep jutott a televénynek : ugy a termőföld szervezetében, mint a növények táplálkozásánál ; és hogy ezen szerep semmivel nem csekélyebb annál, mit a korhanynak elébbi időben a tudósok és gazdák tévesen tulajdonítottak.

A televényt tehát méltányolni s azt a talajban megőrizni, illetőleg szaporítani — erdésznek és gazdának most szintugy fekszik érdekében, mint feküdt bármikor elébb. Megfelel pedig a gazda ezen érdekének : ezélszerű vetésforgás és szorgalmas trágyázás által ; az erdész pedig okszerű erdőkezelés és a talaj takarónak gondos megőrzése által.

S. P.

V a d r e j t e k.

Kevés erdőnek van valódi jó csalitos bokrozata. E hiány leginkább annak tulajdonitható, hogy az illetők ritkán tudják az e czélra legalkalmasabb bokornemeket megválogatni s leginkább csak találomra és távol egymástól ültetik a bokrokat. Pedig ezek, hogy a vadnak óhajtott rejtől szolgáljanak, mindig okosan kiválasztott helyeken te-

nyésztendők, s kell, hogy minden bokorcsomót elegendő nyílt tér vegyen körül, hol a fácánok a verőfényen sütikérezhessenek s hol a fiókok tápot és rovarokat lelhessenek. A vad nem kedveli a folytonos sűrűséget; szereti ellenben az egyes bokorcsomókat, hol hideg és nedves időben megbújhatik s megriasztás esetén menhelyre találhat. Szóval, kevés bokrozattal csaknem lehetlen elegendő számú vadállományra szert tenni.

I. Vadrejtnek legalkalmasabb örökzöld bokrok, melyek fák árnyában legjobban tenyésznek.

E részben nagy a választék. A *Mahonia aquifolia* nagyon czél-szerű ily bokrozatokra; mindennemű talajban díszlik ugyan, de a szárazat még is jobban kedveli a nedves és mocsáros földnél; gyorsan nő s tömérdek veres bogyót terem, melyet a fácán rendkívül szeret. A közönséges borostyán a leghasználhatóbb bokorfajok egyike; árnyas helyeken jól díszlik, gyors növésű, a talajban nem nagyon válogató; új hajtásait néha néha nyesni kell, hogy sűrűbben nőjjon. A portugál borostyán sűrűbb de nem oly gyors növésű mint az előbbi, s a vadnak meleg rejtet nyújt. A tiszafenyő páratlan arra nézve, hogy szívós természetű, jó rejt gyanánt szolgál s csaknem mindennemű talajban megél, bogyóival pedig a fácánoknak tápot ad. A téli magyal mind dísz mind szívósság tekintetében felülmúlhatlan; vadrejtnek nagyon alkalmas; terebélyes fák lombozata alatt jól tenyészik; a mocsáros nedves talajt nem kedveli; csemete korában kissé lassú növésű ugyan, később azonban jobban neki ered. A magyalbokrozat a legdiszesebb és legsűrűbb rejtek egyike; bogyóit a fácán mohón szedi. A vesszős fagyal vagy veresgyűrű som a legolcsóbb s erdőben legjobban alkalmazható bokrokhoz tartozik; gyorsan s mindennemű talajban tenyészik; a fákról csepegő víz nem árt neki s más bokrokkal vegyítve páratlan. A *Daphne Laureola* árnyas helyeken jobban díszlik mint bármely más növény s megél ott is, hol a fák csepegése miatt más kiveszne; napnak kitéve elveszti sötétzöld színét s barnássá vál. Megbecsülhetlen növény ez ott hol sok a nyúl, mert ez a legkeményebb télen sem bántja. Turfás talajban a *Rhododendron ponticum* gyönyörű bokrozatot képez, s a nyúl se bántja kergét. Bogyói végett, melyeket a fácán rendkívül kedvel, de különben is mint rejt igen ajánlatos a *Cotoneaster rotundifolia*; — fenyvesekben, hol a homokos vagy turfás talaj rendesen kopár, nagyon háládatos a *Gaultheria*, melynek gyümölcse a fácánok kedvencz eledele.

II. Nyílt térre való s a vadnak legmelegebb rejtet nyújtó bokrok.

Bikk, veresgyűrű sommal vegyesen, télen át valóban meleg rejthelyül szolgál. Az arány: két hamadrész bikk, egy harmadrész veresgyűrű som. E célra jó négy-öt éves bújtványok választandók, melyek ha négy láb magasra nőttek, felső hajtásaikban visszamet-szendők, úgy hogy inkább szét, mint magasba nőjjenek. A rejtet évenként rendszeren nyesni kell, hogy öt lábnyinál magasabbra ne nőjjön. Így kezelve, lombozatát tavaszig nem hullatja. Jól tenyészik szélnek kitett síkon; a külső egyformaság elkerülése végett örökzöld bokrokkal jó vegyíteni. E célra igen alkalmas a téli magyal, mert szívós természetű s nyesve szintúgy kívánt magasságban tartható, mint a bikk.

III. Mocsáros és nedves talajba való bokrok.

A *Rhododendron ponticum* mocsáros és nedves földben legjobban díszlik, szívós életű és szép is. A közönséges borostyán inkább ingoványos mint mocsáros s nagyon nedves helyekre való. A amerikai *arbor vitae* ellenben vizes talajt szeret, mert mocsár a hazája; bokrozatnak kissé magas is, de túri a nyesést s így hajtásai levagdalhatók. A csontfa vagy a vesszős fagyal vizenyős talajban gyorsan nő, kitünő bokoralj s terjedelmes tenyésztést érdemel. Az éger, nyír és fűz mind vizenyős helyek barátja, de más bokrokkal vegyítendő s rendszeren nyesendő, úgy hogy a rejt legfölebb öt láb magas legyen.

IV. Hol sok a nyúl.

Rejtől szolgáló bokrozatok tenyésztésénél legtöbb nehézség a miatt keletkezik, hogy a nyulak ezeket telente lerágják. Hol sok a nyúl, nem könnyű dolog a bokrokat tőlük megvédeni. A következő bokrok azonban leginkább ellent állanak a nyúl rágó és hántó ösztöneinek, s még a legkeményebb teleken is érintetlen maradnak vagy legkevesebb kárt szenvednek, t. i. a *Daphne laureola*, a *Halmia latifolia*, *Mahonia aquifolia* és *Rhododendron ponticum*.

V. Rejtbe való hullatag bokrok.

Hullatag és természetes bokrozat rendszeren minden birtokon elég van. Telente a vadnak kevés menhelyet ad ugyan, de miután e hullatag bokrok nagy része bő gyümölcstermő, s így a fáczánnak kedves, nyaranta pedig buvóhelyeknek igen jó: ennél fogva lényeges dolog megválasztani a javát s ezt örökzölddel vegyíteni. Legjobbak a következők: kökény, galagonya, bodza, áfonya, varjútövis, gyalogszedér, málna, vadrózsa. Ezeket kellően vegyítve 10—100 négyszeg-

öles csenderesül lehet alkalmazni, kellő figyelemmel arra, hogy a varjútövis, kökény, vadrózsa, szeder és málna a keleti oldalra essék.

VI. Magas pontokra való bokrok.

Kevés az oly szívós természetű bokor, mely magas fekvésű helyeken a keletészaki szelek dermesztő hatását kiállani bírja. Legjobban daczol ezekkel a gyalog szeder, áfonya s téli magyal, bikk, cotoneaster, a törpe fenyő hegyi fajainak közbevegyítésével.

VII. Csenderesek.

Angliában az utóbbi időkben nagy ültetvényeket csináltak veresfenyőből, mely közé skót fenyőt és norvégiai lúczfenyőt vegyítettek. Ezen ültetvények főczélja haszon, de részben az is volt, hogy a vadnak rejtül szolgáljanak. S kétségkívül jó rejtet képeznek is ezek az első néhány évben, de ha tizenkettedik évükbe lépnek e fák, alsó galyaik lehullanak s a rejt alól kopárrá és hideggé válik. Hol ily fiatal ültetvények leginkább vadrejt végett készülnek, ott legjobb évenként pár holdat beültetni; minél több az erre való tér, annál jobb. Eszerint aztán a csász minden évben néhány holdat nyugodtan tarthat, míg a többiben rendesen foly a ritkítás. A részint haszon részint vadrejt végett készült ilyennemű ültetvények kétharmada veresfenyő, egyharmada lúczfenyő legyen. Ritkítás alkalmával a felesleg lúczfenyőt nem kell kivágni, hanem csak a tetejét lemetszeni, így aztán magától kivesz s csak a veresfenyő marad a tizenöt lépésnyi széles fasorok szélein, miután a lúczfenyő sötét lombozata sokszor boszantó a vadászra nézve, midőn t. i. a szárnyalt vad a közelebbi rejtbe menekül. A ritkítás alkalmával a levagdalt sudarakat és ágakat nem kell az ültetvényből eltávolítani, hanem az álló fák körül a földbe tűzni; ez alatt aztán könnyebben nő a fű és páfrán s telente örömet bűvik meg benne a vad.

(V. V. L.)

A sopronmegyei-czukorgyártás fokozatos emelkedése és ennek következtében az ott általánosan emelkedett közjólét és vagyoni gyarapodás.

1852-ik évben Soprony vidéken csak két gyár létezett, és ugyan: a n.-márton vidéki ugy nevezett félszer-falvai (Hirm) és a czinfalvai (Siegendorf).

E két gyár kezdetben mindössze ötszáz hold répa termésével foglalkozott.